

ACTA POLITOLOGICA

www.acpo.cz

INTERNETOVÝ RECENZOVANÝ ČASOPIS

2009 | Vol. 1 | No. 2 | ISSN 1803-8220

LÁBOVÁ, Alena; LÁB, Filip (2009). *Soumrak fotožurnalismu? Manipulace fotografií v digitální éře*. Praha: Karolinum, 155 s. ISBN 978-80-246-1647-6.

CHAUVEL, Patric (2009). *Válečný fotograf*. Praha: Garmond, 297 s. ISBN 978-80-7407-057-0.

RECENZE BLANKY ŘÍCHOVÉ

Tento článek podléhá autorským právům, kopírování a využívání jeho obsahu bez řádného odkazování na něj je považováno za plagiátorství a podléhá sankcím dle platné legislativy.

Internetový recenzovaný časopis vydává Univerzita Karlova v Praze,
Katedra politologie Institutu politologických studií Fakulty sociálních věd.

LÁBOVÁ, Alena; LÁB, Filip (2009). *Soumrak fotožurnalistu? Manipulace fotografií v digitální éře*. Praha: Karolinum, 155 s. ISBN 978-80-246-1647-6.

CHAUVEL, Patric (2009). *Válečný fotograf*. Praha: Garmond, 297 s. ISBN 978-80-7407-057-0.

Fotografie je nesporně fenoménem moderní doby. Asi bychom jen těžko našli někoho, kdo by si svůj život dokázal představit bez obrázků získaných prostřednictvím tohoto přístroje. O to překvapivější je, že ve společenských vědách se jedná o fenomén, který je v analýzách zastoupen spíše okrajově. Platí to i přesto, že fotografie je tematicky integrální součástí oboru žurnalistika a mediální studia, a navíc jí věnují – a v minulosti věnovali – svou pozornost i takoví filosofové, jakými byli R. Barthes či V. Flusser (ponechme stranou takové osobnosti teoretického zaměření, k nimž nesporně patří S. Sontag a G. Freund), či přední sociologové (jako například P. Bourdieu); do sociologie vstoupila fotografie jako jedna z relevantních metod analýzy společnosti¹. V českém společenskovědním diskursu se však stále jedná o problematiku okrajovou, opomíjenou. Vezmeme-li v potaz význam fotografie v dnešní obrazové pozdně moderní době, pak je většinový profesní nezájem českých společenských věd o tento fenomén až zarážející: neomlouvá ani skutečnost, že se některé z vědních disciplin majících možnost fotografii přijmout jako prostředníka získávání nových poznatků o společnosti a nových úhlů pohledů na ni, začaly autonomně utvářet teprve před dvěma desítkami let. O to cennější je práce autorů Aleny a Filipa Lábových z Fakulty sociální věd, kterou vydalo ve velmi pěkné grafické úpravě nakladatelství Karolinum. Jedná se práci, která je nejen obsahově zajímavá a čtivá, ale navíc je svým charakterem v české odborné produkci průkopnická.

Knihu „*Soumrak fotožurnalistu? Manipulace fotografií v digitální éře*“ ocení nejen zájemci o dějiny fotografie a odborníci působící v této profesi, ale nesporně bude přínosná i pro studenty a své čtenáře si bezpochyby snadno najde i mezi veřejností. Měli by však o ni projevit profesní zájem především politologové a sociologové. Skoro by se slušelo říci, že by se právě pro tyto dvě skupiny odborníků měla kniha stát téměř povinným studijním textem. Stačí pouze prolistovat a otevře se i před zasvěceným čtenářem téměř netušený prostor komunikace prostřednictvím „nezfalšovaného obrazu“, obrazu, o němž fotografové dobře vědí, jak snadno se zfalšovat dá, respektive jak snadno se dá přizpůsobit představám těch,

¹ Z novějších prací lze zmínit například práci polského profesora sociologie P. Sztompka „*Vizuální sociologie. Fotografie jako výzkumná metoda*“, kterou v roce 2007 vydalo v edici *Základy sociologie* nakladatelství Slon.

kteří jej zveřejňují. Ne všechny manipulace však jsou vědomé a záměrné, ne všechny lze jednoznačně označit za projev snahy ovlivnit čtenáře-diváka. „*Soumrak fotožurnalismu?*“ nabízí konkrétní případy, jejichž prostřednictvím můžeme krok za krokem sledovat manipulativní možnosti fotografie a moderních technologií. Čtenář-divák často ani netuší, s jakým fenoménem se vlastně setkává a o čem fotografie ve skutečnosti vypráví.

Kniha však není jen o příbězích konkrétních fotografií, ale i o osobnostech a mocenských vztazích, jejichž součástí a produktem se fotografie stala: zmiňme příklad politické fotomontáže využití v prezidentské kampani 2004 („Válečný veterán protiválečným aktivistou snadno a rychle“ /s. 107-109/) či počítačovou manipulaci válečného zpravodajství, která rozvířila hladinu diskusí v souvislosti s válkou v Iráku v roce 2003 (s. 110-113) či o tři roky později se podepsala na zpravodajství z izraelsko-libanonského konfliktu (s. 113-118).

Autoři rovněž provázejí čtenáře nejčastěji užívanými digitálními možnostmi úpravy fotografií jakými jsou fotomontáž, retuš či digitální „plastická chirurgie“ jak si ji všichni jistě vybavíme v souvislosti se Sarkozym či Condoleezou Riceovou (s. 104-107) a ukazují, jak mnohdy i dobré úmysly – obsažené v estetickém cítění fotografa („Mediální obraz madridského teroristického útoku“ v roce 2004 /s. 119-121/) či ve snaze zvýraznit vážnost a význam situace („Osudoví hasiči Patricka Schneidera“ /s. 125-130 / – proměňují realitu, o níž se čtenář novin a časopisů domnívá, že je nezpochybnitelné. Alena a Filip Lábovi více než přesvědčivě ukazují, jak se fotožurnalismus může ve skutečnosti velmi snadno podílet na vytváření virtuální reality, tedy reality, která vstupuje do dějin současnosti a sama se tak současností i dějinami stává.

Pochopit význam fotografie znamená rovněž vidět zázemí a práci fotografa, který je jejich autorem. A téměř na objednávku se nabízí českému zájemci o současné dění osobní zpověď jednoho z předních světových fotografů, jímž je francouzských fotograf Patric Chauvel. Mnozí studenti se s ním mohli setkat při práci v rámci fotografických workshopů, které právě Alena Lábová pořádá na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze.

Obě práce, byť každá z jiného úhlu, mohou sloužit všem, kdo se zajímají o současné dění ve světě a jeho reflexi ve společnosti a společenskovo vědním diskursu. Nelze než popřát všem, kteří po obou knihách sáhnou, pěkné, byť nikoli optimistické, zážitky při četbě. Snad budou tyto práce impulsem pro hlubší zájem o fotografii nejen mezi laiky a milovníky fotografie, ale hlavně odborníky z řad politologů a sociologů.

Blanka Říchová²

² Doc. PhDr. Blanka Říchová, CSc. je vedoucí katedry politologie Institutu politologických studií FSV UK. Email: 3098@seznam.cz.